
FOLKETINGET

Europaudvalget, Retsudvalget

EU-konsulenten

EU-note

Til: Udvalgenes medlemmer

Dato: 10. april 2014

EU domstolen underkender logningsdirektivet

Sammenfatning

EU-Domstolen har i en principiel dom erklæret EU's logningsdirektiv fra 2006 for ugyldigt. Domstolen fastslår navnlig, at direktivet strider mod proportionalitetsprincippet i forbindelse med retten til respekt for privatlivet og retten til beskyttelse af personoplysninger, som fastsat i artikel 7 og 8 i EU's Charter for grundlæggende rettigheder. Dommen giver dog samtidig EU-lovgiver nogle anvisninger til, hvordan eventuelle nye regler på området kan leve op til EU-retten.

Dommen har også sat gang i overvejelser om, hvordan medlemsstaterne skal forholde til deres nationale gennemførelsesbestemmelser til direktivet, nu hvor direktivet ikke længere er gældende.

EU-Domstolen har i en principiel dom af 8. april 2014 kendt EU-direktivet om lagring af data fra 2006 (kaldet logningsdirektivet)¹ ugyldigt da det er i strid med den grundlæggende ret til beskyttelse af privatlivets fred og retten til beskyttelse af personoplysninger.

Hvad gik sagen ud på?

Spørgsmålet om lovgivningsdirektivets gyldighed blev indbragt for EU-Domstolen i forbindelse med to præjudicielle forelæggelser fra dels den irske højesteret dels den østrigske forfatningsdomstol.

I den irske sag skulle den irske højesteret (*High Court*) behandle en sag mellem det irske selskab Digital Rights og de irske myndigheder om lovligheden af de irske regler om lagring af data vedrørende elektronisk kommunikation.

I den østrigske sag havde en lang række sagsøgere bedt den østrigske forfatningsdomstol (*Verfassungsgerichtshof*) om at afgøre overensstemmelsen med den østrigske forfatning af de østrigske gennemførelsesbestemmelser til logningsdirektivet.

Således bad de to domstole EU-Domstolen om at tage stilling til logningsdirektivets gyldighed, bl.a. i lyset af to grundlæggende rettigheder i EU's Charter om grundlæggende rettigheder, nemlig

- retten til respekt for privatlivet (artikel 7 i Charteret)
- retten til beskyttelse af personoplysninger (artikel 8 i Charteret).

Logningsdirektivet

Logningsdirektivet fra 2006 harmoniserer EU-landene bestemmelser om lagring af visse data, der er genereret eller behandlet af udbydere af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller af et offentligt kommunikationsnet.

Indsamlingen af disse data skal sætte de offentlige myndigheder i stand til at forebygge, efterforske, afsløre og retsforfølge grov kriminalitet, især organiseret kriminalitet og terrorisme. Direktivet pålægger derfor udbyderne at lagre trafikdata, lokaliseringsdata samt lignende data, der er nødvendige for at iden-

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/24/EF af 15.3.2006 om lagring af data genereret eller behandlet i forbindelse med tilvejebringelse af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller elektroniske kommunikationsnet og om ændring af direktiv 2002/58/EF.

tificere abonnenten eller brugeren. Derimod tillader direktivet ikke lagring af indholdet af kommunikationen eller af de indhentede oplysninger.

Hvad siger Domstolen?

Domstolen indleder med at fastslå, at de data, udbyderne skal lagre ifølge logningsdirektivet, bl.a. gør det muligt at få at vide, med hvem og med hvilket middel en abonnent eller en registreret bruger har kommunikeret, at fastlægge kommunikationens varighed samt det sted, hvorfra kommunikationen fandt sted, og at gøre sig bekendt med frekvensen af abonnentens eller den registrerede brugers kommunikationer med visse personer i en given periode.

Disse data kan derfor samlet give

*"[...] meget præcise oplysninger om privatlivet for de personer, som data er lagret for, såsom dagligdagsvaner, faste eller midlertidige opholdssteder, udøvede aktiviteter, sociale relationer og de sociale miljøer, de færdes i"*²

Ifølge Domstolen gør direktivets krav om lagring af disse data og de nationale myndigheders adgang til disse data derfor i særligt alvorlig grad indgreb i den grundlæggende ret til respekt for privatliv og beskyttelse af personoplysninger. Domstolen tilføjer i den forbindelse, at:

*"... den omstændighed, at lagring og efterfølgende anvendelse af data sker, uden at abonnenten eller den registrerede bruger informeres derom, i de pågældende personers bevidsthed skabe en følelse af, at deres privatliv er genstand for konstant overvågning"*³

Efter at have konstateret, at der foreligger et indgreb i grundlæggende rettigheder går Domstolen over til at undersøge, om indgrebet alligevel kan berettiges.

Her fastslår Domstolen indledningsvis, at direktivets krav til lagring af data, ikke er af en karakter, der kan krænke det væsentlige indhold af de grundlæggende rettigheder til respekt for privatliv og beskyttelse af personoplysninger. Direktivet giver nemlig ikke myndighederne mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af den elektroniske kommunikation som sådan og be-

² Dommens præmis 27.

³ Dommens præmis 37.

stemmer, at udbydere af tjenester eller telenet skal overholde visse principper om beskyttelse og sikkerhed vedrørende data.

Endvidere tjener lagring af data med henblik på udlevering til de nationale myndigheder rent faktisk et formål af almen interesse, nemlig at bekæmpe grov kriminalitet samt i sidste ende den offentlige sikkerhed.

Domstolen finder imidlertid, at EU-lovgiver overskred de grænser, der følger af proportionalitetsprincippet da den vedtog logningsdirektivet.

Domstolen bemærker i denne forbindelse, at selv om direktivets krav om lagring af data kan være egnet til at gennemføre direktivets formål om bekæmpelse af grov kriminalitet og terrorisme, er det omfattende og særligt alvorlige indgreb i disse rettigheder ikke tilstrækkeligt afgrænset med henblik på at sikre, at det pågældende indgreb rent faktisk er begrænset til det "strengt nødvendige"⁴.

Domstolen når derfor frem til, at logningsdirektivet skal annulleres i sin helhed.

Dommen giver råd til EU-lovgiverne

EU-Domstolens dom indeholder en klar og principiel underkendelse af logningsdirektivet fra 2006 med henvisning til retten til privatlivets fred og beskyttelsen af personoplysninger samt proportionalitetsprincippet.

Men Domstolen anerkender også behovet for en regulering af indsamling af data til brug for bekæmpelse af terror og grov kriminalitet og dermed beskyttelsen af den offentlige sikkerhed. Derfor kan Domstolens præmisser også læses som en vejledning til EU-lovgiver om, hvad denne skal tage hensyn til i et fremtidigt regelsæt.

Her kan særligt følgende præmisser fremhæves:

For det første henviser Domstolen til, at logningsdirektivet generelt **omfatter samtlige enkeltpersoner, elektroniske kommunikationsmidler og trafikdata**. Direktivet opstiller derfor "ikke nogen sondring, begrænsning eller undtagelse i forhold til formålet om bekæmpelse af grov kriminalitet"⁵.

⁴ Se dommens præmis 65.

⁵ Dommens præmis 57.

For det andet finder Domstolen, **at direktivet ikke fastsætter noget objektivi kriterium**, der gør det muligt at sikre, at de nationale myndigheder kun har adgang til data og kun kan anvende disse til at forebygge, afsløre eller foretage retsforfølgning i straffesager, der er så alvorlige, at de kan berettige indgreb i de grundlæggende rettigheder. Tværtimod henviser direktivet alene til »grov kriminalitet«, der skal defineres af hver enkelt medlemsstat i deres nationale ret⁶. Adgangen til data er navnlig **ikke betinget af en forudgående kontrol** af en retsinstans eller af en uafhængig administrativ enhed.

Hvad for det tredje angår **varigheden af lagringen af data** fastsætter direktivet denne til **seks måneder uden nogen sondring mellem kategorier af data**. Endvidere ligger varigheden mellem minimum seks måneder og maksimum 24 måneder, uden at direktivet præciserer de objektive kriterier, på grundlag af hvilke varigheden af lagringen skal fastlægges, så der sikres en begrænsning til det strengt nødvendige.

Domstolen fastslår også, at direktivet **ikke fastsætter tilstrækkelige garantier**, der gør det muligt at sikre en effektiv beskyttelse af data mod misbrug samt mod ulovlig adgang til og benyttelse af data.

Domstolen kritiserer endelig, at direktivet ikke påbyder, at data skal lagres på EU's område og derfor ikke lever op til EU-chartrets krav om at datalagringen skal være underlagt en uafhængig myndigheds kontrol.

Hvad sker der nu?

Der er næppe nogen tvivl om, at Europa-Kommissionen allerede er gået i gang med at analysere dommen, så den hurtigst muligt kan fremsætte forslag til et nyt direktiv om lagring af data, der overholder proportionalitetsprincippet og de grundlæggende rettigheder i Charteret.

I EU-landene er man også i færd med at overveje, hvad man skal gøre med de nationale bestemmelser, der er vedtaget til gennemførelse af direktivet. Dommen annullerer nemlig "kun" logningsdirektivet, som derfor ikke længere pålægger medlemsstaterne en pligt til at indsamle og lagre data til brug for terror- og kriminalitetsbekæmpelse.

I Danmark er direktivet gennemført ved logningsbekendtgørelsen.

⁶ Dommens præmis 60.

Det bemærkes, at domsafsigelsen har været omgærdet af så megen fortrolighed, at dommen foreløbig kun foreligger på engelsk, tysk og fransk. Den danske udgave ventes først om nogle uger. De anførte citater fra dommen er derfor primært baseret på Domstolens danske pressemeddelelse om sagen.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(3611)